

ЛАУРЕАТ ЖУРНАЛІСТСЬКОЇ ПРЕМІЇ «СУЧАСНІСТЬ»
ім. В. ЗДОРОВЕГИ ЗА 2020 р.

Мій «приватний» Здоровега

...Це вже потім я дізнався, що, начебто, під час війни Володимир Йосипович травмував руку і його третій палець не згинався. Він був мій декан, і на першій же урочистій лекції перед студентами-новобранцями Здоровега став за кафедру, сперся об лікоть, лагідно обласкав поглядом припишклу аудиторію і спокійно почав говорити: «Пам'ятайте, дорогі студенти, що журналістика – це не лише статті й замітки. Це ще й місія!». На останній фразі Володимир Йосипович пафосно підняв руку з третім пальцем, який не згинався. Живописнішого декана годі було й придумати.

Я не зразу звик до того, як він заходив в аудиторію. Якось дуже по-доброму, дуже м'яко заходив, виглядаючи дещо розгубленим. Без жодного апломбу, без біжучого рядка на чолі «я – декан, я – професор». Майже кожну лекцію розпочинав із «хе» – звуку, який передувало сміхові. Низенький, червонощокий, Здоровега ніяк не асоціювався зі своїм могутнім прізвиськом чи статусом. Це той випадок, коли перед тобою скромний, спокійний, доброокий дідусь – але котрого можна було б на конспіративному рівні називати винятково «Здоровега».

Перші тижні я відторгав Здоровегу саме як відгомін минулого. Я кажу це щиро. Так було – бо він був із покоління мислячих, а тодішній я – із покоління озлоблених. Нас було більше, а Здоровег – одиниці, та й то не в фаворі. У такі миті дуже спокусливо було впасти в екстаз від «Шляху аріїв» та любові до національно-визвольних змагань. І я теж впадав. І всі ми впадали. А він тримався достойно. Той час ряснів дешевими людьми навколо. А от про Володимира Йосиповича цього язик не повертався сказати. Від Здоровеги випромінювалися флюїди дистильованого академізму. Я не знав, що з цим робити. Проти кожного викладача я (та й не тільки я) мав зброю – бо в кожного рано чи пізно проявлявся якийсь «пунктик», яким можна було б маніпулювати. А Здоровега роззброював нас – покоління озлоблених – своєю рівністю. Він уздовж і впоперек був рівний, без перегинів і вразливих місць. Навіть найменший контакт зі Здоровегою – це був акт самодисциплінування. Я (бунтар, що потребував пафосу), остерігався цього. Ми, тодішні молоді студенти, були занадто ліниві, аби застрибнути на рівень Володимира Йосиповича. Тому ми просто його конспектували. І пародіювали. І поважали. І не пропускали лекцій. І віддавали належне. І не все розуміли. І по своєму любили. Парадокс: будучи людиною минулого, він став для мене людиною з майбутнього. Уже тепер я збагнув, що він залишився не просто продуктом своєї епохи – він узяв він неї все найкраще. Наприклад, він по-радянськи вірив у те, що люди – добрі, що студенти – прекрасні, навіть у своїй незграбності та

розхристаності. Він усім своїм виглядом наче показував, що поспішне перефарбування в синьо-жовте чи чорно-червоне є екстравертним актом на публіку. Я від нього ніколи не чув зневажливих спічів про своє минуле. Він – декан, він – професор. Він – над. Над усім цим поточним.

...Якось я зустрів його на вулиці. Я – головний редактор газети, яка здобула «Золоте перо». Він – привітний, компактний, рум'яний дідусь із сувоєм газет під пахвою. «Я вас читаю, читаю, – з легким усміхом промовляє. – Ви молодці, що не захвалюєте». Це вже після Помаранчевої революції. Моя «Аргумент-Влада» була першим аналітичним тижневиком у Львові, яка відкрито критикувала помаранчевих. Я кажу: «Критикуємо. Але толку мало. Люди все одно хочуть співати осанна». На що він: «Чого б це вас мало турбувати?». Цей короткий вуличний діалог мене заспокоїв.

Не скажу, що йти проти течії – це Здоровега. Ні. Йому більше пасує – «розбиратися в течіях». Я це на дуже тонкому, незримому рівні відчув на одній із лекцій Здоровеги. Зайшла мова про свободу слова. Ясна річ, це убойна тема, на якій виїжджають усі самозванці, які на словах ратують за свободу слова, а на практиці ладні розстріляти всіх інакомислячих. Здоровега тоді сказав те, що змусило мене, нарваного журналіста нарваної газети «Поступ», призадуматися: «Свобода слова потрібна тоді, коли вона потрібна суспільству. Її не можна нав'язати. Во ім'я свободи слова не треба горіти – допоки вона не є беззаперечною цінністю».

Інколи я ловив себе на думці, що він ніяковів перед модою на цинізм та епатаж. Якось я пофарбував волосся у сніжно-білий колір і прийшов до нього в кабінет за підписом. Він сором'язливо мене розглядав і ніби сам себе обрубав: «Я вас навіть не впізнав...». Зробив паузу і ніяково виправився: «Все одно цікаво». Це був другий раз, коли Здоровега спричинив на моєму обличчі усмішку на всі 32. Мені закортіло чимдовше втримати цей колір волосся. Ба навіть більше – через кілька днів у мене з'явилася сережка. Глупо буде сказати, що все це – завдяки реакції Здоровеги. Хочете – вірте, хочете – ні. Я ніби звирив із ним свій юнаць-

кий пошук. Йому було цікаво.

А зараз... Я все рідше бачу вроджену інтелігентність. Вона зараз виглядає як беззахисність, як щось дуже ретро, дуже старовинне. Інколи за інтелігентність сприймають награну галантність, з-за якої дуже часто визирає добірний мат. Інтелігенти або вимерли, або замаскувалися. Володимир Йосипович був рафінований інтелігент. Як на те пішло, навіть жест із третім пальцем, що не згинається, в його виконанні був настільки цнотливо-невинним та органічним, що нікому в голову не прийшло би вкласти в нього нецензурний зміст. Здоровега не міг бути грубим у принципі. По його очах було видно, що він не лише слухає – він чує. Це рідкість. Я чомусь переконаний, що він чув кожного, у чій очі дивився.

На похорон Здоровеги я не пішов. То був випусковий день, цілковита запарка в редакції. Днем раніше я заніс букет до його тіла у Палац Сапегів. Чомусь подумав, що в день прощання з професором Здоровегою ні на секунду не повинна зупинитися реальна журналістика. Вона не зупинилася тоді – не зупиняється й понині. Мій «приватний» Здоровега буквально в цей час дуже по-доброму, дуже м'яко, навіть дещо розгублено зайшов у мою кімнату і нагадав, що журналістика – це не лише статті й замітки, це ще й місія...

Остап ДРОЗДОВ,
лауреат журналістської
премії «Сучасність»
ім. В. Здоровеги за 2020 р.

Учений... бачить глибше, журналіст – ширше

Володимир Здоровега